

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної,
методичної та виховної роботи

_____ О.А. Лагоднюк
« ____ » _____ 2018 р.

06-04-09

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
PROGRAM OF THE DISCIPLINE

ЕКОНОМІЧНА ЕВОЛЮЦІЯ ЛЮДСТВА
ECONOMIC EVOLUTION OF HUMANITY

(назва навчальної дисципліни)
(name of the discipline)

спеціальність
specialty

051 Економіка
051 Economics

071 Облік і оподаткування
071 Accounting and Audit

072 Фінанси, банківська справа та страхування
072 Finance, Banking and Insurance

073 Менеджмент
073 Management

074 Публічне управління та адміністрування
074 Public administration

075 Маркетинг
075 Marketing

076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
076 Entrepreneurship, Trade and Stock-taking activity

292 Міжнародні економічні відносини
292 International Economic Relations

(шифр і назва спеціальності)
(code and name of the specialty)

Робоча програма дисципліни «Економічна еволюція людства» для студентів, які навчаються за спеціальностями 051 «Економіка», 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 073 «Менеджмент», 074 «Публічне управління та адміністрування», 075 «Маркетинг», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 292 «Міжнародні економічні відносини». – Рівне: НУВГП, 2018. – 12 с.

Розробник:

Кухар О.В., кандидат економічних наук, доцент кафедри економічної теорії

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри економічної теорії
Протокол від 11 травня 2018 року №9

Завідувач кафедри економічної теорії _____ *О.І. Ряба*

Ухвалено науково-методичною радою НУВГП

Протокол від «__» _____ 2018 р. № __

Голова науково-методичної ради НУВГП _____ *О.А. Лагоднюк*

© О.В. Кухар, 2018

© НУВГП, 2018

Вступ

Програма вибіркової навчальної дисципліни «Економічна еволюція людства» складена відповідно до освітніх програм підготовки бакалаврів спеціальностей 051 «Економіка», 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 073 «Менеджмент», 074 «Публічне управління та адміністрування», 075 «Маркетинг», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 292 «Міжнародні економічні відносини».

Об'єктом вивчення навчальної дисципліни є економічна еволюція людства від періоду формування світових цивілізацій до сучасності, **предметом** – економічний розвиток у взаємозв'язку з розвитком економічних знань.

Даний курс спирається на знання, отримані студентами в процесі вивчення базових економічних дисциплін: «Політичної економії» («Економічної теорії»), «Мікроекономіки», «Макроекономіки». Навчальна дисципліна «Економічна еволюція людства» поєднує знання з економічної історії та історії економічної думки і водночас тісно пов'язана із соціологією, філософією, теорією держави і права, загальною історією.

Анотація

Навчальна дисципліна «Економічна еволюція людства» покликана поглибити фундаментальні знання про економічні відносини, процеси та закони у їх еволюційному розвитку, розширити економічний світогляд щодо економічних систем минулого і сучасності аби краще адаптуватися до глобальних економічних трендів.

Ключові слова: економіка, економічна система, економічна теорія, економічне зростання, системна трансформація, капіталізм, соціалізм.

Abstract

The academic discipline «Economic evolution of humanity» is intended to deepen the fundamental knowledge about economic relations, processes and laws in their evolutionary development, to expand the economic outlook on the economic systems of the past and the present in order to better adapt to global economic trends.

Keywords: economy, economic system, economic theory, economic growth, systemic transformation, capitalism, socialism.

1. Опис навчальної дисципліни

Національний університет
всесвітнього господарства,
та природокористування

Найменування Показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3 	Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки» 07 «Управління та адміністрування» 29 «Міжнародні відносини»	Вибіркова	
	Спеціальність та спеціалізація: 051 «Економіка» (Бізнес-аналітика та управління персоналом і економіка праці) 051 «Економіка» (Економічна кібернетика та бізнес-інформатика) 071 «Облік і оподаткування» 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» 073 «Менеджмент» 074 «Публічне управління та адміністрування» 075 «Маркетинг» 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» 292 «Міжнародні економічні відносини»		
Модулів – 2		Рік підготовки	
Змістових модулів – 1		2-й	2-й
Індивідуальне навчально-дослідне завдання – ПДЗ		Семестр	
Загальна кількість годин – 90 Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 СРС – 3	Рівень вищої освіти: I бакалавр	Лекції	
		18 год.	2 год.
		Практичні	
		12 год.	8 год.
		Самостійна робота	
		51 год.	71 год.
		Індивідуальне завдання	
		9 год.	9 год.
Вид контролю – залік			

Примітка: співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:
для денної форми навчання – 33% : 67%.
для заочної форми навчання – 11% : 89%.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Економічна еволюція людства» є формування знань про історичний розвиток господарства та економічної думки світової спільноти для розуміння закономірностей та основних чинників еволюції економічних систем. Мета викладання навчальної дисципліни «Економічна еволюція людства» – сформувати у студентів навички системного економічного мислення з використанням історичного методу аналізу.

Основними завданнями навчальної дисципліни є:

- ✓ оволодіння знаннями і методами історичного аналізу економічних процесів;
- ✓ формування уявлень про закономірності та тенденції розвитку світової та вітчизняної економічної думки;
- ✓ формування системних знань про економічний розвиток світу та України на найважливіших етапах соціально-економічної еволюції;
- ✓ визначення наукового внеску окремих шкіл і напрямів в економічну теорію та їхнього впливу на економічну політику держав світу;
- ✓ характеристика сучасних економічних процесів та сучасних економічних концепцій;
- ✓ формування сучасного економічного мислення та світогляду студентів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:**

- ✓ основні етапи економічної еволюції людства;
- ✓ базові економічні терміни і закони у їх еволюційній зміні;
- ✓ ключові події, котрі вплинули на хід економічного розвитку людства;
- ✓ взаємозв'язок між рівнем економічних знань та економічного розвитку;
- ✓ основні особливості інституційної структури та інституційного середовища економіки України.

вміти:

- ✓ якісно використовувати категоріальний апарат у дослідженні розвитку господарства та професійній діяльності;
- ✓ застосовувати історичний метод аналізу в дослідженні економічних проблем, знаходити причинно-наслідкові зв'язки в господарському розвитку;
- ✓ виявляти схожі риси та відмінності в економічному розвитку різних країн, визначати місце та роль національних економік у системі світового господарства;
- ✓ виявляти взаємозв'язок та спадкоємність економічної політики держав з теоретичними концепціями минулого та сучасності;
- ✓ використовувати надбання економічної науки для якісного моделювання соціально-економічних ситуацій на різних рівнях економічних систем для прийняття ефективних управлінських рішень.

Отже, вивчення навчальної дисципліни «Економічна еволюція людства» покликане забезпечити студентам такі компетентності:

- ✓ системне уявлення про економічну еволюцію людства, основні детермінанти еволюційних та революційних змін, сучасні глобальні тренди та проблеми економічного розвитку;
- ✓ формування навиків використання історичного методу наукових досліджень, пошуку причинно-наслідкових зв'язків в масиві подій економічного та неекономічного характеру;
- ✓ здатність перевіряти обґрунтованість економічних теорій на практиці, аналізувати та критично осмислювати альтернативні вектори економічного розвитку;
- ✓ вміння самостійно збирати та інтерпретувати інформацію, формулювати власні висновки та відстоювати свою позицію в дискусіях;
- ✓ навиків колективної взаємодії у ході виконання ситуаційних вправ, підготовки та презентації результатів виконання науково-дослідного завдання.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Осьовий час – відправна точка в еволюції людства

Загальна характеристика осьового часу.

Формування Східної цивілізації: економічна роль держави і суспільний устрій, східне рабство, економічний світогляд східних мислителів.

Формування Західної цивілізації: економічна роль держави і суспільний устрій, античне рабство, економічний світогляд античних мислителів.

Криза рабовласницької системи.

Тема 2. Економічний розвиток в епоху середньовіччя

Формування феодальної системи: економічна роль землі, роль церкви і держави в середньовічному суспільстві.

Середньовічне місто: ремесло, торгівля, комунальні революції, Магдебурзьке право.

Криза феодальної системи. Реформація католицької церкви.

Тема 3. Становлення ринкової системи

Великі географічні відкриття. Формування світового ринку.

Економічна роль грошей. Меркантилізм як наукова концепція та основа економічної політики.

Мануфактурний капіталізм. Буржуазні революції. Економічна свобода.

Класична школа політичної економії. Економічна людина. Трудова теорія вартості.

Тема 4. НТП та формування індустріальної економіки

Промисловий переворот. Вільна ринкова економіка та досконала конкуренція. природокористування

Економічна структура індустріального суспільства.
Кризи перевиробництва. Теорія реалізації.

Тема 5. Криза ринкової системи та альтернативні вектори економічного розвитку

Проблема розподілу. Класові суперечності капіталізму. Марксизм.
Обмеженість економічних ресурсів. Раціональна поведінка. Маржиналізм.
Монополії. Криза економічної людини. Інституціоналізм.
I Світова війна та її вплив на економічний розвиток країн.

Тема 6. Революція: шлях до соціалізму

Воєнний комунізм: становлення соціалістичної системи через руйнування ринкових відносин.

НЕП: відновлення ринкових елементів.

Економічна монополія держави та адміністративні методи управління в СРСР. Формування соціалістичного табору. Холодна війна – протистояння систем.

Тема 7. Еволюція: шлях до змішаної економічної системи

Велика депресія та шляхи її подолання.

Кейнсіанська теорія макроекономічного регулювання. Теорії економічного зростання.

Економічна теорія та практика неолібералізму.

Тема 8. Становлення постіндустріального суспільства

Постіндустріальне суспільство.

Неоінституціоналізм.

Технократичні теорії трансформації суспільства та економіки.

Тема 9. Економічна інтеграція та глобалізація

Інтернаціоналізація бізнесу. Економічна інтеграція.

Конвергенція економічних систем. Ринкова трансформація у постсоціалістичних країнах. Неокласичний синтез.

Глобальні економічні проблеми. Міжнародні економічні організації.

4. Структура навчальної дисципліни

	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п	інд.	с.р.		л	п	інд.	с.р.
Модуль 1. Поточний контроль та самостійна робота										
Тема 1. Осьбовий час – відправна точка в еволюції людства	9	2	2	-	5	9	1	-	-	8
Тема 2. Економічний розвиток в епоху середньовіччя	9	2	1	-	6	9	-	1	-	8
Тема 3. Становлення ринкової системи	9	2	1	-	6	9	1	1	-	8
Тема 4. НТП та формування індустріальної економіки	9	2	2	-	5	9	-	1	-	8
Тема 5. Криза ринкової системи та альтернативні вектори економічного розвитку	9	2	1	-	6	9	-	1	-	8
Тема 6. Революція: шлях до соціалізму	9	2	1	-	6	9	-	1	-	8
Тема 7. Еволюція: шлях до змішаної економічної системи	9	2	1	-	6	9	-	1	-	8
Тема 8. Становлення постіндустріального суспільства	9	2	1	-	6	9	-	1	-	7
Тема 9. Економічна інтеграція та глобалізація	9	2	2	-	5	9	-	1	-	8
Модуль 2. ІНДЗ										
ІНДЗ	9	-	-	9	-	9	-	-	9	-
Усього годин	90	18	12	9	51	90	2	8	9	71

5. Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної форми навчання:

Підготовка до аудиторних занять – 6 год.

Підготовка до контрольних заходів – 18 год.

Опрацювання окремих тем програми або їх частин, які не викладаються на лекціях – 27 год.

Завдання для самостійної роботи

Назва теми	Кількість годин	
	денна форма	заочна форма
Тема 1. Осовий час – відправна точка в еволюції людства Східне і античне рабство. Криза рабовласницької системи.	5	8
Тема 2. Економічний розвиток в епоху середньовіччя Комунальні революції. Магдебурзьке право.	6	8
Тема 3. Становлення ринкової системи Буржуазні революції. Трудова теорія вартості.	6	8
Тема 4. НТП та формування індустріальної економіки Теорія реалізації.	6	8
Тема 5. Криза ринкової системи та альтернативні вектори економічного розвитку I Світова війна та її вплив на економічний розвиток країн.	5	8
Тема 6. Революція: шлях до соціалізму Формування соціалістичного табору. Холодна війна – протистояння економічних систем.	6	8
Тема 7. Еволюція: шлях до змішаної економічної системи Теорії економічного зростання.	6	8
Тема 8. Становлення постіндустріального суспільства Технократичні теорії трансформації суспільства та економіки.	6	7
Тема 9. Економічна інтеграція та глобалізація Неокласичний синтез. Міжнародні економічні організації.	5	8
Разом	51	71

6. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання передбачає пошук та опрацювання матеріалу, підготовку звіту та презентації. Теми ІНДЗ та вимоги щодо його виконання викладені у методичних вказівках до практичних занять та самостійної роботи (06-04-21). Захист основних положень роботи та представлення презентації відбувається на практичному занятті.

7. Методи навчання

При викладанні навчальної дисципліни «Економічна еволюція людства» використовуються інформаційно-ілюстративний та проблемний методи навчання.

Під час лекційного курсу застосовується мультимедійна презентація.

На практичних заняттях застосовуються ситуаційні завдання та кооперативне навчання (робота за методом малих груп).

8. Методи контролю

Национальний університет
Контроль знань студентів з навчальної дисципліни «Економічна еволюція людства»: та природокористування

- оцінюється участь студентів в обговоренні питань, винесених на практичні заняття, та проблемних ситуацій;
- розв'язок ситуаційних вправ;
- самостійно підготовлені повідомлення студентів за темою практичного заняття;
- на кожному практичному занятті проводиться письмове опитування по темі у вигляді визначення п'яти понять або 5 тестів закритої форми з однією правильною відповіддю з 4-х можливих;
- оцінюється звіт по ІНДЗ;
- проведення модульного контролю через навчально-науковий центр незалежного оцінювання.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Модуль 1. Поточний контроль та самостійна робота											Сума
	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	МК	
A	3	3	3	3	3	3	3	3	3	-	-
П	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-	-
Сб	5	5	5	5	5	5	5	5	5	30	75
Модуль 2. ІНДЗ											25
Сума											100

T – теми занять

МК - модульний поточний контроль

A – бали за самостійну роботу та активність на практичному занятті

П - бали за письмове опитування

Сб – сума балів за тему

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою для заліку
90-100	зараховано
82-89	
74-81	
64-73	
60-63	
35-59	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Методичне забезпечення

1. Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Економічна еволюція людства» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальностями 051 «Економіка», 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 073 «Менеджмент», 074 «Публічне управління та адміністрування», 075 «Маркетинг», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 292 «Міжнародні економічні відносини» / Кухар О.В. – Рівне: НУВГП, 2018. – 31 с. (06-04-21).

11. Рекомендована література

Базова

1. Кухар О.В. Історія економіки та економічної думки. – К. ЦУЛ, 2015.
2. Проскурін П.В. Історія економіки та економічних вчень. Нариси економічної історії індустріальної цивілізації. – К.: КНЕУ, 2005.
3. Ковальчук В.М., Лазарович М.В., Сарай М.І. Історія економіки та економічної думки: Навч. Посібник. – К.: Знання, 2008.
4. Історія економічних учень: Підручник: у 2 ч. – Ч. 1 / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2006.
5. Злупко С.М. Історія економічної теорії. Навчальний посібник / К.: Знання, 2005.
6. Ядгаров Я.С. История экономических учений: Учебник, 4-е изд. – М.: ИНФРА-М, 2009.
7. Історія економіки та економічної думки: курс лекцій / Лощина Л. В., Подлесна В. Г., Ткаченко І. В. – Суми: ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2009.

Допоміжна

1. Березин И.С. Краткая история экономической мысли: Учебное пособие. – М.: Русская Деловая Литература, 2000. – 368 с.
2. Березин И.С. Краткая история экономического развития. Учебное пособие.- М.: Русская Деловая Литература, 1998. – 288 с.
3. Блауг М. Экономическая мысль в ретроспективе. – М.: Дело Лтд, 1994. – 687 с.
4. История мировой экономики: Учебник для вузов / Под ред. Г.Б. Поляка, А.Н. Марковой. – М.: ЮНИТИ, 2003. – 723 с.
5. История экономических учений. Учебник / под ред. О.Д. Худокормова. – М.: Изд-во МГУ, 1994. – 416 с.
6. Історія економічних учень: Підр. / Л.Я. Корнійчук, Н.О. Татаренко, А.М. Поручник та ін.; За ред. Л.Я. Корнійчук, Н.О. Татаренко. – К.: КНЕУ, 2001. – 564 с.
7. Корнійчук Л.Я. Історія економічної думки України: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2004. – 431 с.
8. Леоненко П.М., Юхименко П.І. Економічна історія. Навч. Посібник, “Знання-Прес”, – К., 2004. – 570 с.

9. Лортикян Э.Л. История экономики и экономической мысли Украины: Эволюция рыночной экономики. – Харьков: Консул, 2004. – 360 с.
10. Майбурд Е.М. Введение в историю экономической мысли. От пророков до профессоров. – М.: Дело, 2000. – 560 с.
11. Ясперс К. Смысл и назначение истории: Пер. с нем. – М.: Политиздат, 1991. – 527 с.
12. Фахові журнали: “Економіка України”, “Актуальні проблеми економіки”, “Економіст”, “Экономист”, “Мировая экономика и международные отношения”.

12. Інформаційні ресурси

1. Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека (м. Рівне, майдан Короленка, 6) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.libr.rv.ua/>
2. Рівненська централізована бібліотечна система (м. Рівне, вул. Київська, 44) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cbs.rv.ua/>
3. Цифровий репозиторій НУВГП / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ep3.nuwm.edu.ua/>
4. Наукова бібліотека НУВГП (м. Рівне, вул. Олекси Новака, 75) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nuwm.edu.ua/naukova-biblioteka>
5. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
6. Веб-сторінка кафедри економічної теорії: <http://www.nuwm.rv.ua/navchaljno-naukovi-instituti/ekonomiko-pravovij/ekonomichnoji-teoriji>
7. Офіційні сайти періодичної літератури:

Назва журналу	Режим доступу
Актуальні проблеми економіки	www.eco-science.net
Економіка та підприємництво	www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Etp/texts.html
Економіст	www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ekonomist/index.html
Економічна теорія	www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/ET/index.html

8. Офіційні сайти державних та міжнародних установ:

Назва	Режим доступу
Державна служба статистики України	www.ukrstat.gov.ua
Organization for Economic Cooperation and Development	www.oecd.org/std
Програма розвитку ООН	www.undp.org
Statistical Office of the European Communities	www.europa.int

Розробник

О.В. Кухар